

Mirit Cohen – Biography of a Fierce and Unerring Artist

מספרים על הציירת מירית כהן

מירית כהן 1945 - 1990

1945 נולדה בבעיר אנדיז'ן באוובקיסטאן, כמלכה מניה, הבת השנייה למשפחה סוציאליסטית וציונית שנמלטה מפולין לרוסיה במלחמת העולם השנייה

1948 הגיעה עם משפחתה לישראל לאחר שהות במחנה מעצר למהגרים בקפריסין

1948-1956 המשפחה התגוררה במעברת פרדס רוזנבלום (לימים התמזגה עם גבעת שמואל)

1956-1959 בשל מצוקה כלכלית מירית נשלחה ללמוד בפנימיה בקיבוץ כפר מסריק; ב-1958 זכה ציור שציירה בתחרות ציור לבני נוער ביפן

1960-1964 חזרה לבית ההורים; למדה בתיכון בבני ברק; הצטרפה לתנועת הנוער הקומוניסטית; השלימה לימודיה בתיכון חדש בת"א ושינתה את שמה ממלכה מניה למירית

1964-1966 שרתה בצבא ואחר כך עברה לתל אביב ועבדה כפקידה במכון הישראלי ליצוא, במחלקת טקסטיל ואופנה

1966-1967 למדה בבית הספר הגבוה לציור בתל אביב אצל אריה מרגושינסקי (לימים בית הספר קלישר)

1968 למדה אצל יחזקאל שטרייכמן במכון אבני

1969-1971 זכתה במלגת שרת ולמדה בבית המדרש הממלכתי למורי ציור ואמנות ("המדרשה") ששכן אז בבית הסתדרות המורים בת"א תחת הנחייתו של רפי לביא עימו הרבתה להתעמת במהלך הלימודים

1972 הציגה תערוכת יחיד ראשונה בגלריה דוגית בתל-אביב וזכתה לביקורות אוהדות

1973-1974 הציגה תערוכת יחיד נוספת בגלריה דוגית בת"א; השתתפה בתערוכות בגלריות ג'ולי מ., יודפת ומבט בת"א, במוזיאון ישראל בירושלים ובגלריה ברטה אורדנג Bertha Urdang Gallery בניו יורק; אושפזה עקב התקף פסיכוטי בבי"ח אברבנאל

1975 קיבלה מלגת לימודים מקרן התרבות אמריקה ישראל והגיעה לניו יורק

1975-1977 למדה בסקול אוף ויז'ואל ארטס School of Visual Arts בניו יורק

1978 הציגה את המיצג Metal, Mental, Melted, Metal בגלריה קלוק טאוור בניו יורק; הציגה בתערוכת יחיד בג'ולי מ. בתל אביב; השתתפה בתערוכות במוזיאון ת"א ובמוזיאון ישראל בירושלים

1979-1981 הציגה בגלריה PS 1 בניו יורק Vessels Project The Broken; השתתפה בתערוכות קיבוציות בגלריות בניו יורק; העלתה את המיצגים הסביבתיים "גשרים של נחושת" Cooper Bridges ו"מדרגות חירום למדרגות חירום" Fire Escape From

1981-1983 to Fire Escape בשטחים ציבוריים בניו יורק; ב-1981 הגיעה לשלב הגמר בתחרות לתערוכה במוזיאון גוגנהיים

1981-1983 העלתה את המיצג "אשה עם נחשי נחושת" Woman with Cooper Snakes בסוהו של ניו יורק; נישאה למיכאל דיסנט, הנישואין פורקו לאחר כשנה; התגוררה בניו יורק בסמוך לאחותה בלה

1983-1984 עבודותיה הוצגו בתערוכות קבוצתיות בגלריה גורדון בתל אביב ובמוזיאון ישראל בירושלים

1984-1986 יחסיה עם בעלי גלריות בניו יורק לא צלחו והיא לא הצליחה למצוא במה לעבודותיה

1987 אושפזה בבית חולים פסיכיאטרי בניו יורק; טופלה בתרופות גם אחרי שיצאה מבית החולים, אך הן פגמו בכושר העבודה שלה והיא הפסיקה לקחת אותן

1987-1990 התגוררה בניו יורק בדירת שני חדרים עמוסה לעייפה בעבודות, חזרה לחתום על ציוריה בשם הולדתה, מלכה מניה; למדה תלמוד, קראה שירה וספרות אוונגרדית

ב-1990, בת 45, עם זר פרחים בידיה, קפצה מירית כהן אל מותה.

מירית כהן - כלת השבת

מתוך קטלוג התערוכה הרטרופקטיבית מיצירותיה של מירית כהן - מוזיאון ישראל, ירושלים 1994

לפני ארבע שנים קנתה מירית כהן צרור פרחים, עלתה על גגו של בית וקפצה אל מותה.

נוכל אולי להבין משהו על מהותם של חומרי החיים על פי אופן השתתפותה של מירית כהן בהם, או על פי שאט-נפשה כלפיהם, או על פי סגנונה ואמונתה. אך הפרטים מגלים רק אירועים חולפים. מירית היתה אמנית עזת-ביטוי ובוטחת; היא היתה מצחיקה-עד-להתפקע. ההומור שלה לא היה צרור של צחוקים מתגלגלים; הוא היה עווית גרוטסקית ששיקפה את הפתולוגיה של זמננו. היתה מין פתאומיות כזו בחייה ובעבודתה שכמוה כקפיצה מיסטית.

לגבי מירית כהן היו האמנות והמוסריות כרוכות זו בזו לאין התרה. המוסריות שלה חרכה את עורה, דחסה את אמנותה והשחירה את דמה. הכאב היה מלווה נאמן של כל רגע בחייה - של האינטלקט שלה ושל רגשותיה. אכזבתייה היו שזורות בצמא ובתשוקות, בבדיחות ובאמירות מוסגרות כמו-חסידיות. מירית כהן כתבה שירה בעברית לעצמה ולידידיה הקרובים, ודמיונה המשתלח הוליך אותה ואת שומעיה אל מבוי נשגב וסתום. על אף כל הכוחות שעמדו לרשותה, היתה חסרת-מגן למול הפגעים שתקפו אותה. היא קיוותה מן האמנות שתסיר מעליה את צעיף בדידותה.

מירית כהן - פנדה ועיפרון על קרטון ועץ - הודעה לציבור

אי אפשר להפריד את אמנותה של מירית כהן מחייה, אך הניסיון לראות את התאבדותה כמוקד ההכרחי והבלתי-ניתן-לשינוי של כל קיומה יהיה מלודרמאטי ובאנאלי, הפרחים שקנתה לקראת קפיצתה מסבירים לנו את אמנותה יותר מאשר עצם ההתאבדות. היתה זאת מחווה מופלאה בעידונה. דמותה השאגאלית הטסה באוויר חובקת בידיה צרור פרחים, פניה הביזנטיניים הכהים, התקדשותה החסידית - כל אלה פילסו לה נתיב-הימלטות ממפת האש של חיים שהם כל-כולם מאולצים.

מירית כהן טוותה דפי נייר, חוטי-ברזל ועצים וארגה את חומריה זה לזה בלולאות של תשוקה, בהכנה אין-סופית של שמלת כלולות. היא היתה כלת-השבת של דושאן; אולם לא היתה בה סבלנות "לרדת במדרגות". או, נכון יותר, היא היתה כמו הקוסם מלובלין, אשר ניסה לעוף באוויר אך נוכח לבסוף שלא בהתרסה כנגד כוח-הכבידה יחולל את הנס הגדול (וכך כלא את עצמו בתוך קבר-לבנים, בלא דלת או חלון, ובמעשה זה קרא דרור לנפשו).

היא נולדה ברוסיה לפני 49 שנה, גדלה בישראל וכאן למדה והציגה את יצירתה לקול תשואות המבקרים. אבל היא זנחה את האפשרות לחיים נורמליים ולקריירה מבטיחה בישראל. במקום זאת יצאה לגלות בניו-יורק, כדי לחיות בה בשוליים, בצלן של דאגות מעיקות. מעמדה החוקי היה מוטל בספק, תנאי מגוריה ומצבה הכספי בדוחק, מרחב האמנות שלה נתון במצור, וכל קיומה בעולם תלוי על בלימה. מבחינה סגנונית הלא-קיום כזה את המציאות הפגומה של חייה. תנאים אלה של אי-יציבות, צרימה, פגיעות וחוסר נתנו לגיטימציה לקיום מתעתע וצופן אסון. היא גישה כסומאת בעיר בלתי-נראית שסדריה משובשים, עיר של אבדנים, המוסויות מאחורי חפצים לא-מוכרים. הכול השתחרר והתרופף, כמו רשת הקורים של עכביש מוכה-שיגעון: מערך הקורים נטרף, והמרכז אבד. הבוקר התובנה היו סערות מגנטיות, שחלפו-עברו במוחה ביעף. רסיסי הזכוכית של יצירתה האמנותית, סימני השרטת על הניירות שלה, ניקבו את גלגלי-עיניה ואת כפות רגליה.

כלת-השבת היתה רחבת דעת ותרבות: היא למדה תלמוד, קראה שירה עברית וספרות אוונגארדית. היתה בה אנרגיה אנושית שופעת עם תשוקה מפעפעת. אמנים אחרים שהכרנו, מישל חדד למשל, איבדו את האנרגיה שלהם והגיעו לידי נכונות פסיבית למות. במירית כהן אי אפשר היה להבחין בשום התמעטות כזאת. עד הסוף היה כושר-האבחנה שלה חד והחלטי והיא פעלה ברגישות דאדאיסטית מתוך נינוחות טבעית. אך היא הביאה אל אמנותה את האימה, הפנטסמאגוריה, הדת והפנטסיות המיניות שנטלה מתוך חייה. הדימויים שלה לא נבעו ממפגש אקדמי או ביקורתי עם המודרניזם. היא חיה בתוך מבוכ, סדק צר ומרושע בתוך חור שחור. היא שרטטה את תכנית המבוכ, המציאה את החוקים בו, סימנה את המלכודות, תיארה את הסכנות. אך מעטים בלבד היו מסוגלים ללכת בעקבותיה אל אותה מאורה דחוסה ומעיקה. ועם זה, ככל שהפך עולמה להיות מזוהם וצפוף, הוא נהיה גם נבוב עד להדהד, ריק מנוכחות אדם, והאימה בו הלכה וגברה. וכך, כשלא נשאר לה איש, ושמלת הכלולות נשלמה, היא קמה וברחה. מן הסתם אל זה שאהב פרחים.

יהושע גוישטיין

ניו-יורק 1994

מישהי שרושמת כך אי אפשר לשחרר מאשפוז

מתוך כתבה של דליה קרפל "למה שכחנו את האמנית מירית כהן?" - מוסף הארץ, 21 לאפריל 2011

מירית כהן באה אלי עם תיק העבודות שלה והראתה לי את הציורים שלה שבאופיים לא השתנו אף פעם, רישומים שהזכירו לי את העבודות של אביבה אורי. העבודות היו טעונות חשמל וחשבתי שמירית היא תגלית ואמנית בלתי רגילה, עם רגישות לקו ועולם פנימי גדוש סבל רב. קירבתי אותה אלי. חשבתי שמבקר אמנות צריך לסייע לאמן.

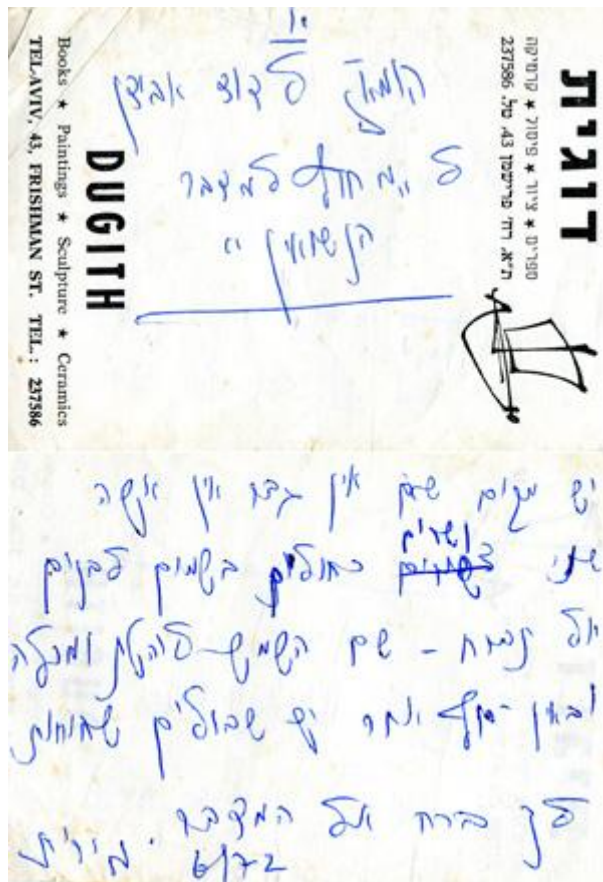
כך סיפר מבקר האמנות והאוצר אמנון ברזל לעיתונאית דליה קרפל. לאחר תערוכת היחיד הראשונה שלה בגלריה דוגית ב-1972 כתב:

אישיות אמנותית חזקה, בעלת מטען אישי ויכולת ביטוי

אמנון ברזל ביקר אותה באברבנאל לאחר שאושפזה בעקבות התקף פסיכוטי. כששאל מתי תשחרר, ענה לו פסיכיאטר שטיפל בה: ראית את הציורים שלה? "מישהי שרושמת כך אי אפשר לשחרר מאשפוז", סיפר ברזל. לא היה לו מושג באמנות והוא לא הכיר את השפה הייחודית שלה. אבל זאת היתה האמנות שלה תמיד

כששחררה מבית החולים, חזרה מירית לבית ההורים בגבעת שמואל. ברזל נסע לאירופה,

והקשר בינינו נמוג. היו לי רגשי אשם שעזבתי אותה.

Homage to David Avidan by Mirit Cohen 🔍

הומאז לדוד אבידן ל"מחויץ למדבר הנשוואין"

יש מקום שם אין גבר אין אשה

שני דושרים כחולים בשמים לבנים

אל תברח - שם השמש לוחטת ומכלה

ובאין-סוף אחר יש שבולים שחוחות

לך ברח אל המדבר.

6/72 מירית

מירית כהן - חיים בלתי אפשריים

מתוך רשימה של האוצרת שרה ברייטברג סמל על עבודתה האמנותית של מירית כהן - 2011

מירית כהן היתה כאן. שנים אחדות לאחר שסיימה את לימודיה במדרשה, סומנה כיוצרת בעלת ערך שלפניה עתיד מבטיח, נסעה לנוי יורק ושם קפצה אל מותה. בת 45 היתה במותה. זו ההחמצה הגדולה מכולן. היא לא הצליחה לחיות. החיים היו לה בלתי אפשריים. הסיפור מוכר והוא נשי מעיקרו, סיפורן של נשים שהאמנות היתה להן מוצא ואז טרפה את חייהן: חגית לאלו וטליה סידי הנפלאות ואפילו האם הגדולה שלהן, אביבה אורי, אם להזכיר רק אמניות ישראליות.

ההחמצה של מירית כהן היא ההחמצה שלנו. הרישומים שלה, שבתחילת הדרך נשענו על ההישגים של אביבה אורי, התפתחו במהירות לערך עצמאי. היא פיתחה רישום שקראה לו כתב-מוח, רשת קורי עכביש פרושה, הקווים אוהזים זה בזה, ובתוכם מתחוללים "אירועים ציוריים-מוחיים". מירית הייתה את העבודה הרישומית שלה מהסתמכות על רגישות הקו נוסח אורי, ליצירת מערכת, רשת קשרים שפעלה גם ככיסוי שטח חצי אוטומטי, מכני, וגם כמחוללת אירועים יהודיים בתוך הרצף, אירועים פנים-מערכתיים. מערכת הקווים הקשורים שלה ניתקה עצמה מהדף והתחילה בחיים עצמאיים.

נכתב על מירית די הרבה, היא עבדה עם הגלריות הבולטות של שנות ה-70, עבודותיה נרכשו על ידי מוזיאון תל אביב, מוזיאון ישראל ואוספים פרטיים בולטים. לאחר מותה קיימו אוצרת הרישום של מוזיאון ישראל, מאירה פרי להמן, יחד עם האמן יהושע נוישטיין תערוכת זיכרון במוזיאון. למרות כל זה למירית כהן אין מקום בזיכרון ההיסטורי של האמנות בשנת 2011. שאלה לא בלתי קשורה, שתיוותר כאן ללא מענה, היא אם לזיכרון היסטורי של האמנות יש עדיין תוקף ומשמעות בעולם האמנות של שנת 2011, או אולי מצא גם הוא את מותו בסביבות 1990, השנה בה מירית, עם זר פרחים בידיה, כמו כלה, קפצה אל מותה.

שרה ברייטברג סמל

אוצרת ומבקרת אמנות ישראלית

מקורות נוספים:

מירית כהן - וויקיפדיה

Wikipedia - Mirit Cohen

דליה קרפל, למה שכחנו את האמנית מירית כהן?

מירית כהן - פנדה ועיפרון על קרטון ועץ - הודעה לציבור

אם ציוריה של מירית כהן קרובים לליבך, נשמח מאוד לקבל ממך אימייל עם פרטים כגון תקופות, סוג העבודות וכד' שמעניינים אותך. ברשותינו יצירות נוספות של הציירת מירית כהן שעדיין לא הספקנו להעלות לאתר ונשמח לשלוח לך פרטים לפי בקשתך.

If you like Mirit Cohen and her paintings, you are most welcomed to send us an email describing your particular topics of interest such as preferred periods, types etc. We have more works of the painter Mirit Cohen which we haven't yet found the time to upload, and we'll be glad to send you the information you require.